

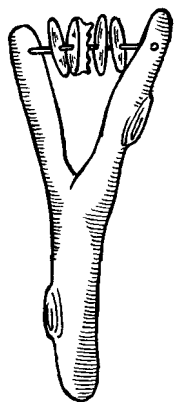


Κουδουνίστρες

Υλικά: Διάφορα κουτάκια,
σπόροι ή άλλα μικρά αντικείμενα,
ξυλάκια

Κατασκευάζονται από κουτάκια όπως κουτιά nescafé, αναψυκτικού, πλαστικά ποτήρια κλεισμένα από τη μία μεριά ή 2 πλαστικά ποτήρια κολλημένα στο ανοικτό τους μέρος με μία ταινία ή μικρές κολοκύθες. Μέσα στα κουτιά μπορούμε να τοποθετήσουμε φακές, ρύζι, κουμπιά, χαλικάκια, σπόρους ή ροδέλες ανάλογα με τον ήχο που θέλουμε να παράγουμε. Τέλος μπορούμε να στηρίξουμε την κατασκευή σε μια λαβή από ξυλάκια ή καλαμάκια.

Οι κουδουνίστρες μπορούν να ακολουθήσουν ένα ρυθμικό σχήμα αν τις κουνήσουμε ρυθμικά, είτε να παράγουν ένα μικρό θόρυβο αν τις κουνήσουμε μαλακά. Χρησιμοποιούνται συχνά ως ρυθμικά όργανα στη λατινοαμερικάνικη μουσική με την ονομασία «μαράκας».



Σείστρα

Υλικά: Κλωνάρι σε σχήμα Y,
επίπεδοι μεταλλικοί δίσκοι

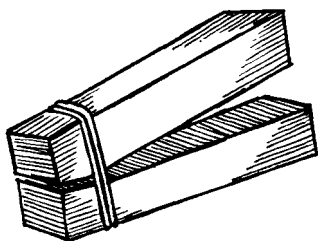
Τα σείστρα χρειάζονται ένα ξύλο σε σχήμα Y (κλωνάρι), Μεταξύ των δύο πάνω άκρων δένουμε ένα σκοινί στο οποίο περνάμε καπάκια από αναψυκτικά, ροδέλες, κοχύλια ή κουδουνάκια. Αντί για κλωνάρι μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και στεφάνια κρεμώντας στην περιφέρεια τα ηχογόνα αντικείμενα.

Τα σείστρα παίζονται όπως και οι κουδουνίστρες. Σείστρα υπήρχαν ήδη από την αρχαία Ελλάδα και Αίγυπτο. Ονομάζονται σείστρα από το ρήμα σείω που σημαίνει κουνώ παλινδρομικά.



Κρόταλα

Υλικά: 2 μακρόστενα ξύλα με επίπεδη επιφάνεια,
λαστιχάκι ή ένα κομμάτι σαμπρέλα,



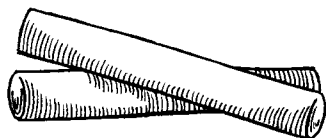
Είναι δύο ξύλα με επίπεδη ή κοίλη επιφάνεια που παράγουν θόρυβο όταν οι δύο επιφάνειες κρούονται μεταξύ τους. Κατασκευάζονται από δύο κομμάτια ξύλο (περ. 12Χ2Χ1 εκ.) που πιάνονται από τη μία μεριά με ένα λαστιχάκι ή μια τεντωμένη σαμπρέλα. Το άνοιγμά τους μπορούμε να το ελέγξουμε αν στη μεριά που πιάνονται τρίψουμε λίγο τις ακμές.

Παραλλαγή: αντί για ξύλα μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και όστρακα.

Τα κρόταλα κρατιούνται μέσα στην παλάμη και ηχούν με ανοιγοκλείσιμο του χεριού ή κρατιούνται με το ένα χέρι και κτυπιούνται πάνω στο άλλο ρυθμικά. Εμφανίζονται στην αρχαία Ελλάδα κατασκευασμένα από επίπεδα ή κοίλα ξύλα ή από όστρακα ενώ σε παρόμοια μορφή χρησιμοποιούνται στην ισπανική μουσική αλλά και την κλασική ορχήστρα με την ονομασία «καστανιέτες».

Ξυλάκια

Υλικά: 2 κυλινδρικά ξυλάκια

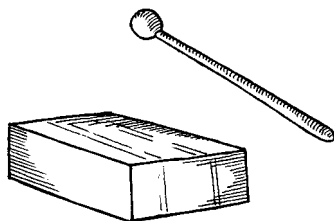


Πρόκειται για δύο μακρόστενα κυλινδρικά ξύλα μεγέθους 10-15 εκ. Όσο πιο ξερά είναι τα ξύλα τόσο πιο έντονο ήχο έχουν.

Παίζονται κρατώντας το καθένα με το κάθε χέρι έτσι ώστε να σχηματίζεται κοιλότητα ως αντηχείο και κτυπιούνται μεταξύ τους ακολουθώντας κάποιο ρυθμό. Τα ξυλάκια συναντιούνται στη μουσική πολλών “πρωτόγονων” πολιτισμών στην Αφρική και τη Λατ. Αμερική.

Κασετίνα (γούντμπλοκ)

Υλικά: Ξύλινο κουτί,
μπαγκέτα



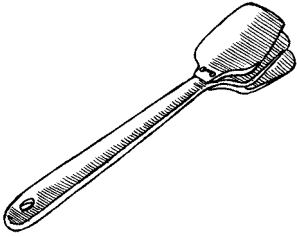
Είναι ένα ξύλινο κουτί (π.χ. από πούρα). Αντί για κουτί μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και ένα κομμάτι συμπαγές ξύλο με μια σχισμή.

Παίζεται με μπαγκέτα (βλ. κατ.). Κτυπώντας σε διαφορετικά σημεία παράγεται συνήθως διαφορετικός ήχος. Οι κασετίνες προέρχονται από τη μουσική της Λατ. Αμερικής και χρησιμοποιούνται και στη ορχήστρα με την ονομασία «woodblock» [γούντμπλοκ=κομμάτι ξύλου].



Η ρέντελα

Υλικά: Τρεις ξύλινες σπάτουλες

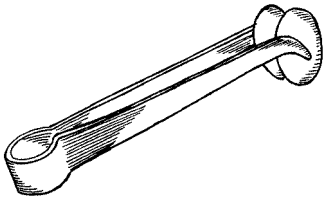


Είναι ένα κομμάτι ξύλο σαν σπάτουλα (μπορεί να χρησιμοποιηθεί μια επίπεδη σπάτουλα) στο οποίο δένονται χαλαρά με ένα λαστιχάκι από τις δύο μεριές δύο επίπεδα τετράγωνα ξύλα (π.χ. σπάτουλες χωρίς τη λαβή). Για να μένουν ανοικτά τριβουμε λίγο τις ακμές των δύο ξύλων στο σημείο που δένονται (βλ. σχήμα).

Η ρέντελα κρατιέται από τη λαβή και παίζεται είτε κουνώντας το όργανο πάνω κάτω είτε κτυπώντας το πάνω στο άλλο χέρι. Η ρέντελα χρησιμοποιούταν παλαιότερα στα ιστιοφόρα για τις αλλαγές βάρδιας του τιμονιέρη. Μια παραπλήσια μορφή χρησιμοποιείται στη δυτική μουσική ως «καστανιέτα με λαβή»

Μασιές

Υλικά: Μία τσιμπίδα τζακιού,
μεταλλικά δισκάκια

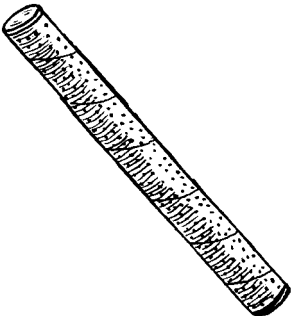


Η μασιά είναι μια τσιμπίδα τζακιού που στην κάθε ανοικτή άκρη τοποθετούμε ροδέλες, καπάκια αναψυκτικών ή ζήλια (μικρά μεταλλικά δισκάκια με κοίλωμα).

Παίζεται πιέζοντας την τσιμπίδα έτσι ώστε να κτυπήσουν οι άκρες μεταξύ τους. Η μασιά (από το μαζεύω) χρησιμοποιείται στην παραδοσιακή μουσική συνήθως με τρεις απολήξεις στα άκρα για να έχει πλουσιότερο ήχο.

Μπαστούνι της βροχής

Υλικά: Ένα μακρόστενο ρολό από χαρτόνι (για σχέδια)
3 κουτιά καρφίτσες
μια χούφτα ρύζι ή φακές



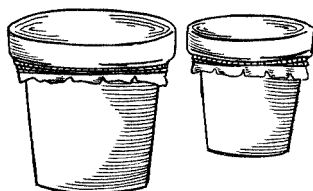
Το μπαστούνι της βροχής είναι απλή κατασκευή αλλά θέλει πολύ υπομονή. Μπήγουμε όλες τις καρφίτσες διάσπαρτα στο ρολό και ύστερα βάζουμε μέσα το ρύζι ή τις φακές κλείνοντας τα 2 ανοίγματα του ρολού.

Αναστρέφοντας αργά το ρολό, οι σπόροι που πέφτουν κτυπώντας τις καρφίτσες παράγουν ένα ήχο σαν βροχή. Το μπαστούνι της βροχής προέρχεται από την Αφρική. Η πρωτότυπή του μορφή υπάρχει αυτούσια στη φύση: είναι από ένα είδος μπαμπού με σπόρους, και ίνες που καθυστερούν την πτώση τους. Χρησιμοποιείται συχνά σε λατρευτικές τελετές.



Τυμπανάκια

Υλικά: Γλάστρες ή κυλινδρικά κουτιά,
μεμβράνη,
σπάγκος περίπου 1 μέτρο

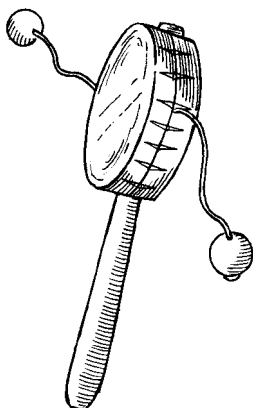


Κατασκευάζονται με μικρές γλάστρες (πήλινες ή πλαστικές) ή κυλινδρικά κουτιά στα οποία τεντώνουμε ένα ελαστικό υλικό (σαμπρέλα, κομμένο μπαλόνι, πλαστική ή δερμάτινη μεμβράνη) και το στηρίζουμε σφίγγοντας το στην περιφέρεια με ένα σπάγκο.

Παίζονται κτυπώντας με το χέρι ή με μπαγκέτα. Ανάλογα με το μέγεθος της γλάστρας ή του κουτιού και το τέντωμα της μεμβράνης παράγεται διαφορετικός ήχος. Μπορούμε π.χ. να δέσουμε μεταξύ τους δύο διαφορετικά τυμπανάκια κατασκευάζοντας ένα όργανο με δύο διαφορετικά ηχοχρώματα. Τα τυμπανάκια συναντιώνται σε πολλούς παραδοσιακούς πολιτισμούς και ιδιαίτερα στην Ινδία σε ζευγάρι («τάμπλα») και στην Αφρική επίσης σε ζευγάρι δεμένο μεταξύ τους («τόμ-τομ»).

Μικρό τυμπανάκι χεριού

Υλικά: Ένα κυλινδρικό κουτί (π.χ. από τυράκια La vache qui rit)
2 χάντρες,
λίγο σπάγκο, κόλλα
1 μακρύ ξυλάκι 20-30 εκ.



Η κατασκευή είναι απλή. Περνάμε το ξυλάκι κατά μήκος του κουτιού και το στερεώνουμε με κόλλα ενώ κάθετα στο ξύλο στερεώνουμε τα κομμάτια σπάγκου που στην άκρη τους έχουμε δέσει μια χάντρα. Το μήκος του σπάγκου πρέπει να είναι τόσο ώστε η χάντρα να φτάνει στο κέντρο του κουτιού.

Παίζεται περιστρέφοντας το ξύλο δεξιά και αριστερά ώστε οι χάντρες να κτυπούν στο κουτί.

Τέτοια οργανάκια χρησιμοποιούνται έως σήμερα στην Αφρική.

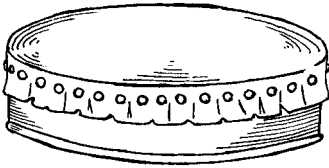


Ντέφι

Υλικά: Ένα κόσκινο διαμέτρου 20-30 εκ.
μία μεμβράνη από πλαστικό φύλλο,
κομμάτι από μεγάλη σαμπρέλα ή δέρμα
30 πινέζες

Αφαιρούμε προσεκτικά από το κόσκινο τη σήτα έτσι ώστε να μείνει ο κύλινδρος μόνος του. Κόβουμε τη μεμβράνη στη διάσταση της διαμέτρου του κόσκινου αφήνοντας 1-2 εκατοστά στην άκρη. Στη συνέχεια στηρίζουμε τη μεμβράνη γύρω γύρω κοντά στο χείλος του κυλίνδρου με τις πινέζες προσέχοντας να είναι καλά τεντωμένη. (Ξεκινάμε σταυρωτά, μετά χιαστή κ.ο.κ.).

Παραλλαγές:



α) Μπορούμε να κατασκευάσουμε τον κύλινδρο με papier machet χρησιμοποιώντας σαν μήτρα μια φόρμα ζαχαροπλαστικής ή ένα κουτί.

β) μπορούμε να κρεμάσουμε αν θέλουμε και μικρά κουνδουνάκια ή ροδέλες που συνηχούν κατά το κτύπημα.

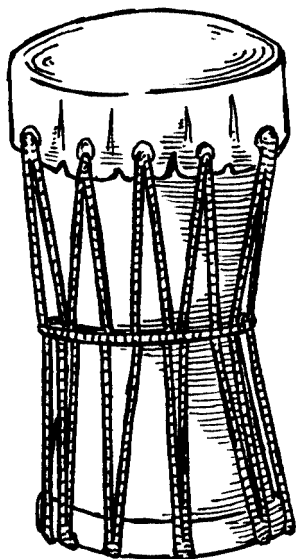
Το ντέφι παίζεται με το χέρι ή -σπανιότερα- με κάποιο κρουστήρα. Συνήθως κρατιέται με το αριστερό χέρι από την περίμετρο και με το δεξί κτυπιέται στο κέντρο ή στην άκρη. Στα μεγάλα ντέφια μπορεί να παίζει και το αριστερό χέρι με τα δάκτυλα. Το ντέφι μπορεί να παιχτεί και υγραίνοντας λίγο το δάκτυλο και τρίβοντάς το πάνω στη μεμβράνη.

Το ντέφι χρησιμοποιείται ήδη από του αρχαίους πολιτισμούς. Στην αρχαία Ελλάδα ονομαζόταν «τύμπανον». Συναντιέται σε διάφορα μεγέθη, συχνά και με μικρά ελάσματα -τα «ζήλια» - στην περιφέρεια που ηχούν κατά το κτύπημα. Το μεγάλο ντέφι ονομάζεται και «νταϊρές». Από το 19ο αιώνα το ντέφι χρησιμοποιείται και στην κλασική ορχήστρα με το όνομα «ταμπουρίνο».



Τουμπελέκι

Υλικά: 2 γλάστρες,
μία μεμβράνη,
σκοινί ή σπάγκος (περίπου 8 μέτρα)
κόλλα



Τοποθετούμε τη μία γλάστρα ανάποδα και κολλάμε την άλλη πάνω σ' αυτήν έτσι ώστε οι τρύπες τις βάσης τους να πέφτουν η μία στην άλλη (αν είναι πλαστικές και δεν έχουν τρύπες στο κέντρο ανοίγουμε με ένα κοπίδι δύο τρύπες διαμέτρου 3-4 εκ.). Κόβουμε τη μεμβράνη στο μέγεθος του ανοίγματος της γλάστρας αφήνοντας 2-3 εκατοστά να εξέχουν, ανοίγουμε μικρές τρύπες στην περιφέρειά της ανά 3 εκ. περίπου και την τοποθετούμε πάνω στη γλάστρα. Περνάμε τον σπάγκο από μία τρύπα, ύστερα από κάτω από τις δύο γλάστρες φτάνοντας στην αντιδιαμετρικά αντίθετη τρύπα και μετά ακολουθούμε πάλι την ίδια διαδρομή φτάνοντας στην διπλανή τρύπα της πρώτης. Ακολουθώντας αυτή τη διαδικασία περνάμε το σπάγκο από όλες τις τρύπες τεντώνοντάς τον και δένοντας το τέλος με την αρχή (για να μην γλυστρά ο σπάγκος μπορούμε να χαράξουμε μικρές εγκοπές στη βάση του οργάνου). Στο τέλος σφίγγουμε ένα κομμάτι σπάγκου στην περιφέρεια, στη μέση του οργάνου γύρω από όλους τους άλλους σπάγκους έτσι ώστε να τεντωθεί η μεμβράνη.

Παραλλαγές: Αντί να περάσουμε το σπάγκο γύρω-γύρω μπορούμε να ανοίξουμε τρύπες στην περιφέρεια της γλάστρας (αν είναι πλαστική) σε όποιο σημείο θέλουμε, ή με το σκοινί να φτιάξουμε ένα δακτυλίδι μικρότερο από το πάνω άνοιγμα τις γλάστρας γύρω από το οποίο θα περάσει το σκοινί που τεντώνει τη μεμβράνη.

Το τουμπελέκι κρατιέται συνήθως κάτω από την αριστερή μασχάλη και παίζεται ρυθμικά κτυπώντας το δεξί χέρι στο κέντρο ή στα άκρα του ενώ με το αριστερό στηρίζοντάς το κτυπάμε τα δάκτυλά κοντά στην περιφέρεια.

Το τουμπελέκι (ή τουμπερλέκι) συναντιέται σε όλη τη Μέση Ανατολή και τη Β. Αφρική με διάφορες ονομασίες και πιο γνωστή την ονομασία «ταραμπούκα». Στην Ελλάδα παιζόταν παλιότερα μόνο στα παράλια της Μ. Ασίας και τα Αν. νησιά του Αιγαίου. Σήμερα είναι πολύ διαδεδομένο αποτελώντας ένα κατ' εξοχήν όργανο συνοδείας της παραδοσιακής μας μουσικής.



Κρουστήρες ή μπαγκέτες

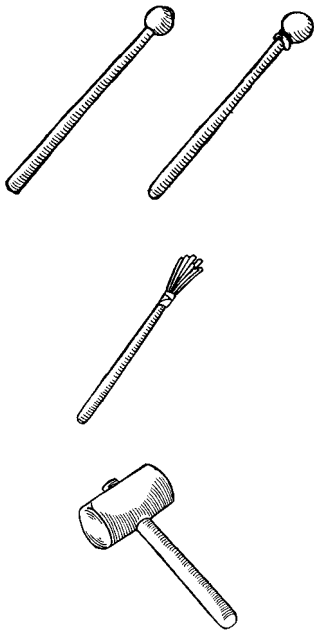
Οι μπαγκέτες χρησιμεύουν για να κτυπάμε διάφορα όργανα. Υπάρχουν διαφόρων ειδών. Η βασική τους διαφορά είναι στο «κεφάλι» όπου ανάλογα με το σχήμα και το υλικό παράγουν και άλλο αποτέλεσμα στο κτύπημα.

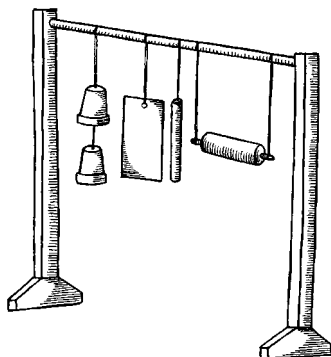
Απλές μπαγκέτες. Είναι σαν βέργες και κατασκευάζονται από μακροστόνα ξύλα ή κλαριά. Κτυπιούνται σε όλο το μήκος (μικρή μπαγκέτα στο νταούλι) ή στην άκρη η οποία θα πρέπει να είναι στρογγυλεμένη για να μην πληγώσει την επιφάνεια.

Μπαγκέτες με στρογγυλό κεφάλι. Κατασκευάζονται με ένα μακρύ ξύλο (π.χ. μακρύ μολύβι, χοντρή βελόνα πλεξίματος ή 4-5 καλαμάκια μαζί δεμένα με μονωτική ταινία) που στην άκρη του προσαρμόζεται ένα σφαιρικό αντικείμενο (μια χάντρα, ένα καρύδι, φελλό ή ένα μικρό μπαλάκι). Αν θέλουμε πιο μαλακό ήχο μπορούμε να περιτυλίξουμε τη σφαίρα με κάποιο μαλακό υλικό (τσόχα, μαλλί, ή επίπεδο σφουγγαράκι κουζίνας) ή να χρησιμοποιήσουμε κατευθείαν μαλακότερα υλικά (μπαλάκι του τένις ή φελλό).

Βούρτσες. Είναι μπαγκέτες που η άκρη τους καταλήγει σε βούρτσα. Οι βούρτσες είναι συνήθως μεταλλικές αλλά μπορούμε να τις κατασκευάσουμε και με λεπτές λουρίδες από χοντρό πλαστικό, τρίχες από βούρτσα χαλιών ή από ψάθινη σκούπα. Παιζονται με κτύπημα ή με τρύψιμο.

Ξύλινοι κόπανοι. Είναι σαν ξύλινα σφυριά και χρησιμοποιούνται για να κτυπιούνται σωλήνες, καμπάνες ή σήμαντρα. Ξύλινα σφυριά υπάρχουν στο εμπόριο αλλά μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και χοντρά κλαδιά με στρογγυλεμένη άκρη.





Κρεμασμένα υλικά - σήμαντρα

Υλικά: 3 κοντάρια για την κατασκευή του στηρίγματος
γλάστρες, κομμάτια ξύλο ή σίδερο

Κατασκευάζουμε μία βάση σε σχήμα **Π** ύψους 1.50 μ. (μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και έτοιμες τέτοιες βάσεις από καταστήματα ενδυμάτων). Από εκεί μπορούμε να κρεμάσουμε

- πήλινες γλάστρες,
- κομμάτια μέταλλα σε διάφορα σχήματα,
- ξύλα (π.χ. ένα πλάστη κουζίνας),
- μπουκάλια,
- σωλήνες,
- χοντρά ελατήρια και γενικά οτιδήποτε μπορεί να παράγει δυνατό και χαρακτηριστικό ήχο κτυπώντας το με ένα κρουστήρα .

Υαλόφωνο

Υλικά: μπουκάλια ή ποτήρια,
μπαγκέτες



Τοποθετούμε στη σειρά 5-10 μπουκάλια ή ποτήρια γυάλινα. Το τονικό ύψος εξαρτάται από την ποσότητα του νερού που υπάρχει μέσα. Με τη βοήθεια του διαπασών ή ενός μελωδικού οργάνου μπορούμε να κουρδίσουμε ακριβώς τα ύψη προσθέτοντας ή αφαιρώντας νερό. Δεδομένου ότι είναι εύθραυστα υλικά σκόπιμο είναι να βρούμε μια λύση για τη στήριξή τους. Ένα καφάσι για μπουκάλια θα βοηθούσε σ' αυτό.



Εκτός από κτύπημα με μπαγκέτες τα μεν μπουκάλια μπορούμε να τα παίξουμε φυσώντας λοξά στο στόμιο σαν πνευστά όργανα, ή με καλαμάκια κάνοντας φυσάλιδες, τα δε ποτήρια αν βρέξουμε λίγο το δάκτυλό μας ή ένα φελλό και το τρίψουμε στο στόμιο του ποτηριού έως ότου συντονιστεί το ποτήρι. (Το τελευταίο είναι λίγο δύσκολο και εξαρτάται από την ποιότητα του γυαλιού και από την επιφάνεια του χεύλους).

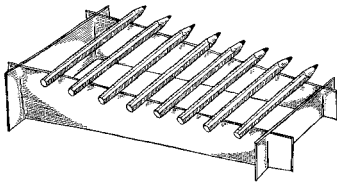
Υαλόφωνα τριβής υπήρχαν στην εποχή του Μπαρόκ· ως κρουστά έχουν χρησιμοποιηθεί συχνά τον 20 αιώνα.



Ξυλόφωνο

Υλικά: 8-12 ξυλάκια ή χοντρά μολύβια
χοντρό χαρτόνι ή κόντρα-πλακέ για τη βάση
μια ξύστρα ή λίμα για ξύλα (ράσπα)

Με το χαρτόνι ή κόντρα πλακέ κατασκευάζουμε τη βάση σε σχήμα μακρόστενου τραπεζίου όπως στο σχήμα. Τοποθετούμε τα μολύβια ή τα ξυλάκια πάνω στη βάση με το μεγαλύτερο μήκος στην αριστερά πλευρά και μικραίνοντας (κουρδίζοντας) σταδιακά τα επόμενα με την ξύστρα ή τη λίμα.



Το ξυλόφωνο παίζεται με σκληρή μπαγκέτα.

Τα ξυλόφωνα προέρχονται κυρίως από τη μουσική της Αφρικής και εν μέρη της Ασίας. Στην κλασική ορχήστρα και στη μουσική jazz χρησιμοποιούνται πιο μεγάλα όργανα με 6 οκτάβες σε δύο τύπους: τα ξυλόφωνα με σκληρό ήχο και τις «μαρίμπες» με πιο βαθύ και μαλακό ήχο.

Παραλλαγή:

Αντί για ξύλα μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε κομμάτια μέταλλο ή σωλήνες οπότε κατασκευάζουμε μεταλλόφωνο



Μονόχορδο

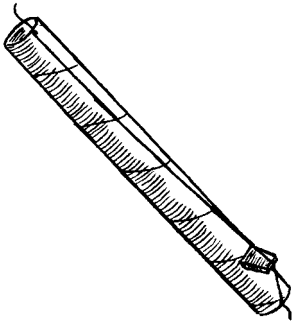
Υλικά: ένα κυλινδρικό χαρτόνι για σχέδια (ή σωλήνα ή μπαμπού),
πετονιά,
ένα ξυλάκι για καβαλάρη

Μπορούμε να κατασκευάσουμε ένα μονόχορδο με ένα κύλινδρο π.χ. από σκληρό χαρτόνι μήκους 0,5-1 μ., στον οποίο ανοίγουμε στις δύο πλευρές μια μικρή τρύπα όπου και θα δέσουμε ένα κομμάτι πετονιάς τεντωμένο. Στη συνέχεια στηρίζουμε ανάμεσα στην πετονιά και τον κύλινδρο ένα λεπτό επίπεδο ξυλάκι περίπου 3 εκ. που θα χρησιμεύσει σαν καβαλάρης.

Το μονόχορδο κρατιέται ανάμεσα στα δύο χέρια. Με το δάκτυλο του δεξιού χεριού τσιμπάμε τη χορδή ενώ με τα δάκτυλα του αριστερού χεριού πιέζουμε τη χορδή πάνω στον κύλινδρο για να αλλάζει το τονικό ύψος. Για να κουρδίσουμε τη χορδή μετακινούμε τον καβαλάρη κατά μήκος του κυλίνδρου.

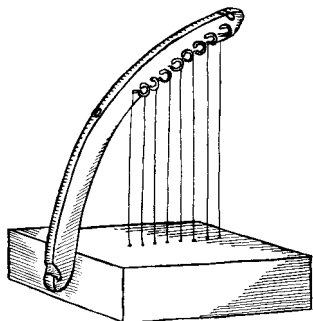
Μονόχορδα συναντούμε σε πολλούς πρωτόγονους πολιτισμούς. Κατασκευάζονται συνήθως από μπαμπού είτε από λυγισμένες βέργες στις οποίες τεντώνεται μια χορδή σαν τόξο. Γνωστό είναι και το μονόχορδο του Πυθαγόρα με κινητό καβαλάρη (όπως και η δική μας κατασκευή) για να μπορεί να πειραματίζεται με τα μήκη των χορδών.

Παραλλαγή: μπορούμε να προσθέσουμε και περισσότερες χορδές φτιάχνοντας έτσι μια πρωτόγονη κιθάρα.



Άρπα (τρίγωνον)

Υλικά: Μία απλή ξύλινη κρεμάστρα ρούχων,
ένα κουτί (π.χ. από πούρα),
πετονιά,
8 βιδοθηλιές και καρφάκια



Διαλέγουμε μια απλή κρεμάστρα από μαλακό ξύλο και αφαιρούμε το γάντζο και τα ενδεχόμενα στηρίγματα. Ανοίγουμε κατά μήκος της μεγάλης επιφάνειας του κουτιού 8 μικρές τρυπίτσες σε ίσες αποστάσεις για να περάσουν οι χορδές. Καρφώνουμε ή βιδώνουμε την μια άκρη της κρεμάστρας στο πλάι του κουτιού όπως στο σχήμα. Στην άλλη της άκρη βιδώνουμε τις βιδοθηλιές σε ίσες αποστάσεις. Κόβουμε μικρά κομμάτια πετονιάς (όσο το μήκος της κρεμάστρας) και δένουμε στη μία άκρη τους τα καρφάκια. Περνάμε τα κομμάτια πετονιάς από την κάτω μεριά του κουτιού μέσα από τις τρυπίτσες έως τις βιδοθηλιές όπου τα στηρίζουμε και τα τεντώνουμε χρησιμοποιώντας τις βιδοθηλιές σαν κουρδιστήρια.

Το τρίγωνο τοποθετείται μπροστά από το σώμα του εκτελεστή με την ανοικτή πλευρά προς τα έξω και παίζεται με τα δάκτυλα και των δύο χεριών.

Οι άρπες συναντώνται από την αρχαιότητα σε όλους τους μουσικούς πολιτισμούς. Στην Ελλάδα πολύ συνηθισμένη ήταν μια τριγωνική μορφή της που γι' αυτό ονομάζεται «τρίγωνον», η οποία όμως είχε το αντηχείο από την πάνω μεριά. Γνωστό είναι το αγαλματάκι του αρπιστή της Κέρου που χρονολογείται από την 3η χιλιετηρίδα π.Χ.

Μεγάλες άρπες χρησιμοποιούνται και στην κλασική ορχήστρα. Οι άρπες αυτές έχουν και πεντάλ για να αλλάζουν γρήγορα το τονικό ύψος των χορδών.



Πολύχορδο

Υλικά: Ένα ξύλινο κουτί,
5 βιδοθελιές, ένα καρφάκι
πετονιά

Με αναποδογυρισμένο το κουτί καρφώνουμε το καρφάκι από τη μία άκρη και τις βιδοθελιές από την άλλη όπως στο σχήμα. Στερεώνουμε κομμάτια πετονιάς στο καρφί (που παίζει το ρόλο του χορδοστάτη) και σε κάθε βιδοθελιά (που παίζουν το ρόλο των κλειδιών).

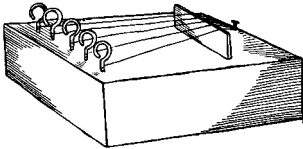
Παραλλαγές:

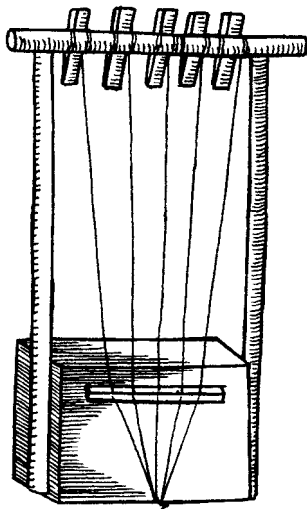
Για καλύτερο ακουστικό αποτέλεσμα μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και ένα ξυλάκι σαν καβαλάρη που θα το τοποθετήσουμε κάθετα στις χορδές κοντά στο καρφάκι.

Αν έχουμε στη διάθεσή μας μεγάλο κουτί μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε περισσότερες χορδές με ξεχωριστό χορδοστάτη για κάθε χορδή οπότε κατασκευάζουμε ένα όργανο σαν το κανονάκι ή το σαντούρι.

Το πολύχορδο παίζεται με τα δάκτυλα τσιμπώντας τις χορδές.

Τέτοιας μορφής όργανα υπάρχουν σε πολλούς πολιτισμούς. Στην αρχαία Ελλάδα και το Βυζάντιο υπήρχε το «ψαλτήριον» (από το ψαύω = τσιμπώ) από όπου προέρχεται το μεταγενέστερο κανονάκι και το σαντούρι που παίζονται έως σήμερα.





Λύρα

Υλικά: 2 ξύλα μήκους 30-40 εκ.,
 ένα κυλινδρικό ξύλο (από σκουπόξυλο) 20 εκ.,
 μανταλάκια,
 ένα ξύλινο κουτί,
 πετονιά,
 καρφάκια

Καρφώνουμε τα 2 ξύλα σε κάθε πλευρά του κουτιού και στην άλλη άκρη τους καρφώνουμε το κυλινδρικό ξύλο κάθετα σ' αυτά. Καρφώνουμε ένα καρφί που προεξέχει στο κάτω μέρος του κουτιού όπως στο σχήμα και από εκεί στηρίζουμε κομμάτια πετονιάς που περνάνε πάνω από ένα μανταλάκι κάθετα πάνω στο κουτί και καταλήγουν στο στρογγυλό ξύλο. Εκεί με ένα μανταλάκι το στηρίζουμε έτσι ώστε να είναι τεντωμένη και να μπορεί όμως το μανταλάκι να στρίβει για το κούρδισμα. Επαναλαμβάνουμε το ίδιο για άλλες τέσσερις χορδές.

Το όργανο αυτής της μορφής συναντιέται στην αρχαία Ελλάδα σε διάφορες μορφές και με διάφορες ονομασίες «λύρα», «αιωρική κιθάρα», «πανδουρίς». Το αντηχείο είναι συχνά από καύκαλο χελώνας στο οποίο τεντώνεται ένα δέρμα. Παιζόταν με το χέρι ή με πλήκτρο. Οι μετέπειτα κιθάρες αποτελούν εξέλιξη αυτών των οργάνων.



Ψευτοτσαμπούνα ή νουνούρα

Πρόκειται για μικρά παιδικά οργανάκια με μεμβράνη που πάλλεται από την ανθρώπινη φωνή.

Υλικά: Καλάμι ή σωλήνας 10-20 εκ.,
τσιγαρόχαρτο, λαστιχάκι



Σε ένα σωλήνα π.χ. από καλάμι μήκους 10-20 εκ. και διαμέτρου 1.5 εκ., ανοικτό από τα δύο άκρα, ανοίγουμε ένα άνοιγμα σε οποιοδήποτε σημείο στο πλάι. Στη συνέχεια στερεώνουμε προσεκτικά στο ένα άκρο με ένα λαστιχάκι ή με κόλλα μια λεπτή μεμβράνη (ένα λεπτό τσιγαρόχαρτο ή μια φλούδα κρεμμυδιού ή κομμάτι από λεπτή πλαστική σακούλα). Αντί για σωλήνα μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε ένα μεγάλο καβούκι από σαλιγκάρι ή κοχύλι στο οποίο ανοίγουμε αντίστοιχα μια τρύπα στην κορυφή και στο πλάι.

Η ψευτοτσαμπούνα παίζεται εφαρμόζοντας την πλάγια οπή στο στόμα και τραγουδώντας με διαπεραστική φωνή έτσι ώστε να πάλλεται η μεμβράνη. Ο ήχος θυμίζει λίγο την τσαμπούνα από όπου και η ονομασία.

Μια πιο απλή παρόμοια κατασκευή είναι να χρησιμοποιήσουμε μια κτένα και μια λεπτή μεμβράνη σε όλο το μήκος της κτένας.

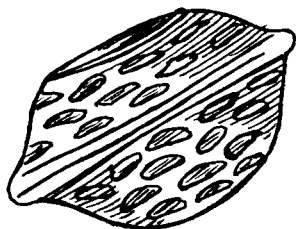
Εκτός από την λαϊκή μας παράδοση, παρόμοια όργανα με την ονομασία «καζού» χρησιμοποιούνται και στη μουσική της Λατινικής Αμερικής.

Σφυρίχτρες

Πρόκειται για μικρές κοίλες επιφάνειες που φυσώντας τες με κάποια κλίση παράγεται ένα συριστικός ήχος (όπως με ένα καπάκι από στυλό).

Οι σφυρίχτρες μπορούν να κατασκευαστούν από κουκούτσια βερίκοκου ή αμύγδαλα κόβοντας με ένα πριονάκι ένα κομμάτι από την πλάγια επιφάνεια.

(Ένα άλλος τρόπος να παράγουμε ήχο φυσώντας -που απαιτεί όμως κάποια τεχνική- είναι να χρησιμοποιήσουμε ένα φύλλο σαν γλωσσίδι ανάμεσα στους δύο παράλληλους αντίχειρες.)



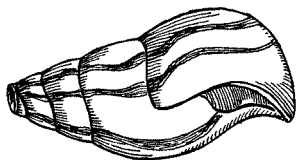
Μπουρού

Κατασκευάζεται από ένα μεγάλο άδειο κοχύλι στο οποίο κόβουμε την κορυφή του με ένα πριονάκι έτσι ώστε να προκύψει μία τρύπα διαμέτρου περίπου 1 εκ.

Η μπουρού παίζεται εφαρμόζοντας κλειστά τα χείλια στην μικρή τρύπα και φυσώντας. Για να αλλάξουμε το τονικό ύψος μπορούμε να μετακινούμε το χέρι μας στο μεγάλο άνοιγμα.

Η μπουρού χρησιμοποιείται από όλους τους παραδοσιακούς μουσικούς πολιτισμούς που είναι σε επαφή με τη θάλασσα. Χρησιμοποιόταν επίσης παλιότερα στα καράβια για επικοινωνία όταν η ορατότητα δεν ήταν καλή.

Παραλλαγή: αντί για κοχύλι μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και ένα κούφιο μεγάλο κέρατο κόβοντας πάλι την κορυφή του. Το όργανο αυτό είναι ο πρόγονος του μεταγενέστερου κόρνου.



Σάλπιγγα

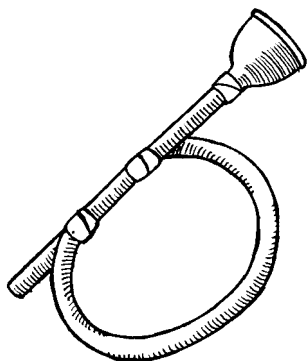
Υλικά: 60-120 εκ. μαλακού σωλήνα (π.χ. ποτίσματος),
ένα χωνί,
ένα μολύβι, μονωτική ταινία.

Η σάλπιγγα υπάρχει ήδη από τους αρχαίους πολιτισμούς. Πρόκειται για ένα χάλκινο κωνικό σωλήνα που στη μία άκρη έχει ένα επιστόμιο από όπου φυσάμε και στην άλλη μια χοάνη για την ενίσχυση του ήχου. Η σάλπιγγα παλιά ήταν ευθεία ενώ αργότερα -για πρακτικούς λόγους- κατασκεύαζαν το σωλήνα με μία περιέλιξη.

Εμείς μπορούμε να κατασκευάσουμε μια σάλπιγγα με ένα κομμάτι σωλήνα ποτίσματος 60-120 εκ. στον οποίο μπορούμε να προσαρμόσουμε ένα χωνί. Για να στηρίξουμε την περιέλιξη μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε μονωτική ταινία και ένα ξυλάκι η μολύβι.

Η σάλπιγγα φυσιέται όπως και η μπουρού. Μεγαλύτερα μήκη σωλήνα δίνουν και πιο χαμηλούς φθόγγους. Επίσης φυσώντας πιο δυνατά και με μεγαλύτερη πίεση των χειλών μπορούμε να επιτύχουμε και πιο ψηλούς φθόγγους. (Παρατηρήστε ότι ο ήχος ανεβαίνει κατά διαστήματα και όχι βηματικά).

Οι σάλπιγγες χρησιμοποιούνται για σήματα π.χ. στο στρατό ή στο κυνήγι. Μια μεταγενέστερη μορφή τους είναι οι τρομπέτες που χρησιμοποιούνται στην κλασσική ορχήστρα και στην τζαζ. Οι τρομπέτες είναι σάλπιγγες που με τη βοήθεια βαλβίδων αυξομειώνουν το μήκος του σωλήνα.



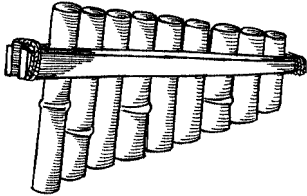
Αυλός του Πανός

Ο αυλός του Πανός είναι πολλά καλάμια διαφορετικού μήκους στη σειρά, κλειστά από τη μία άκρη.

Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε 8-10 καλάμια ή οτιδήποτε άλλο σωλήνα. Για να κλείσουμε τη μία άκρη χρησιμοποιούμε πλαστελίνη η οποία μας βοηθά και να κουρδίσουμε τους αυλούς. Για να τους στερεώσουμε μεταξύ τους χρησιμοποιούμε δύο κάθετα ξυλάκια και λίγο σπάγκο όπως στο σχήμα.

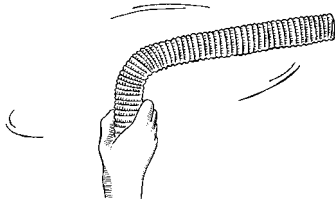
Αντί για καλάμια μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και μπουνάλια με διαφορετική στάθμη νερού. (βλ. ναλόφωνο)

Ο αυλός του Πανός φυσιέται όπως και οι σφυρίχτρες. Εφευρέτης του θεωρείται ο μυθικός θεός των δασών Παν. Εκτός από την αρχαία Ελλάδα παιζόταν και σε άλλους πολιτισμούς όπως π.χ. οι Ίνκας στη Λατινική Αμερική.



Μουσικός σωλήνας.

Πρόκειται για μια πολύ απλή κατασκευή. Χρησιμοποιούμε απλά ένα σωλήνα με σπονδύλους (του ηλεκτρολόγου) τον οποίο περιστρέφουμε κρατώντας τον από μια πλευρά. Ο αέρας κυπλώντας στους σπονδύλους παράγει κάποιο τονικό ύψος. Όσο πιο γρήγορα τον περιστρέφουμε τόσο πιο ψηλός είναι ο ήχος που παράγεται.



Ξύλο που σφυρίζει

Υλικά: Ένας χάρακας 20-30 εκ.(ξύλινος ή πλαστικός),
ένα λεπτό σκοινί 80 εκ.

Δένουμε το σκοινί από την τρύπα του χάρακα και το περιστρέφουμε κυκλικά.

Ο υπόκωφος ήχος που παράγεται οφείλεται στην περιστροφή του χάρακα γύρω από τον άξονά του.

Το ξύλο που σφυρίζει υπήρχε από την προϊστορική αρχαιότητα στην περιοχή της Μεσογείου. Σήμερα επιβιώνει ακόμα στους ιθαγενείς της Αυστραλίας.

